

Örgütsel davranış alanındaki yönelimler: Örgütsel davranış kongrelerinde sunulan bildirilerin bibliyometrik analizi

 Muhammet Hamdi MÜCEVHER¹
 Koray ÇETİNCELİ³

 Zeynep DEMİRGİL²
 Kutay ÖZDEMİR⁴

Araştırma Makalesi

Gönderi Tarihi:12.10.2020

Kabul Tarihi: 18.11.2020

DOI: <https://doi.org/10.51177/kayusosder.809447>

Online Yayın Tarihi:31.12.2020

Özet

Bu çalışmada, Örgütsel Davranış Kongrelerinde yer alan bildiriler, bibliyometrik açıdan incelenmiştir. Araştırma kapsamında 2013-2019 yılları arasında düzenlenen kongrelerde yayımlanmış 690 bildiri; yıllara göre yayımlanan bildiri sayısı, yazar sayısı, anahtar kelime, tercih edilen araştırma yaklaşımı, veri toplama yöntemi, kullanılan analiz, örneklem türü ve örneklem sayısı bakımından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucuna göre, yıllara göre bildiri sayılarında dalgalanmalar olduğu, çalışmaların genellikle iki yazarlı yapıldığı, çoğunlukla nicel yaklaşım, anket yöntemi ve regresyon-korelasyon analizlerinin kullanıldığı, örneklemin daha çok özel ve kamu sektörü, sağlık ve akademi alanlarından, nicel çalışmalarda 200-250; nitel araştırmalarda ise 30 ve üzeri sayıda seçildiği tespit edilmiştir. Sırasıyla en çok çalışılan 5 konu; liderlik-yöneticilik, işe yönelik olumlu davranışlar, örgütsel bağlılık, üretkenlik karşıtı davranışlar ve pozitif örgütsel davranış olurken; en az çalışılanlar, ekonomi, edebiyat, ahilik, bilgi uçurma ve kurumsal itibar olarak saptanmıştır. Son olarak son yıllarda nitel araştırma yöntemi ve yazar sayılarında, Yapısal Eşitlik Modelleme analizi kullanımında artış olduğu gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Örgütsel Davranış, Kongre, Bibliyometrik Analiz.

Trends in organizational behavior: Bibliometric analysis of papers presented at organizational behavior congresses

Abstract

In this study, the papers in organizational behavior congresses were evaluated by bibliyometric analysis method. Within the scope of the research, 690 papers published in congresses held between 2013-2019; it is aimed to evaluate the number of papers published by years, the number of authors, keywords, research approach used, data collection method, analyzes performed, sample type and sample number. According to the results of the research, there are fluctuations in the number of papers by years. Studies are usually by two authors. Quantitative approach, survey method and regression-correlation analysis are mostly used. The sample was chosen mostly from the private and public sector, health and academia fields. In quantitative studies 200-250; In qualitative research, 30 or more samples were preferred. The 5 most studied subjects, respectively; Leadership-management, positive behaviors towards work, organizational commitment, anti-productivity behaviors and positive organizational behavior. The least studied subjects; economy, literature, ahilik, whistleblowing and corporate reputation. There is an increase in the number of qualitative research methods, the number of authors, and the use of Structural Equation Modeling analysis.

Keywords: Organizational Behavior Congresses, Bibliometric, Analysis.

¹Öğr.Gör. Dr., Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Uluborlu Selahattin Karasoy MYO, Pazarlama ve Reklamcılık Bölümü, muhammetmuevher@isparta.edu.tr

²Öğr.Gör. Dr., Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Isparta MYO, Pazarlama ve Reklamcılık Bölümü, zeynepdemirgil@isparta.edu.tr

³Öğr.Gör. Dr., Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Isparta MYO, Finans, Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, koraycetinceli@isparta.edu.tr

⁴Öğr.Gör., Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Isparta MYO, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, kutayozdemir@isparta.edu.tr

1. Giriş

1930'larda başta ABD olmak üzere birçok yerde örgütlerin etkilendiği faktörler bilimsel bir araştırma sorunu olarak ortaya çıkarken bu sorun kavramsal ve metodolojik anlamda dar bir yaklaşım olarak alanda yerini almıştır. Özellikle örgütlerin yalnızca iş tatmini açısından yorumlanması, bu durumun klinik ve nitel yöntemler göz ardı edilerek sadece anketler aracılığıyla ölçülmesi ile aile ve ekonomik koşullar gibi düzenleyici ve örgüt dışı faktörlerin analiz dışında kalması ve örgüt içi çalışma ortamının yalnızca iş memnuniyetinin nedenleri olarak incelenmesi gibi durumlar, örgütsel davranış konusunun sınırlı bir alanda kalmasına sebep olmuştur (Brief ve Weiss, 2002, s. 281). 20. yüzyılın sonlarında özellikle endüstriyel örgütlerin doğuşu ile birlikte artık çalışma davranışları da araştırma konuları arasına girmiş ve psikologlar tarafından incelenmeye başlamıştır. Verimlilik, üretkenlik, iş dizaynı ve personel seçme gibi deneysel çalışmalar, bu dönemde ağırlık kazanmıştır (Riggio, 2016, s. 5).

1960'lardan 1990'ların sonuna kadar istihdam uygulamalarındaki yenilikler ve artan rekabet koşulları örgüt içerisinde çalışanların beklentilerinde, önemli değişikliklere sebep olmuştur. Bu tarihten sonra örgütsel davranış araştırmaları, sadece çalışan davranışı ve çalışanın örgüt ile ilişkisi çerçevesinde kalmamış, artık örgüt dışı da dâhil olmak üzere çalışanın duygularının dikkate alındığı çalışmalar, ön plana çıkmaya başlamıştır. Günümüzde bireylerin çalıştığı örgütler, onların duygu, düşünce ve eylemlerini etkilemekle birlikte, bireylerin düşünce, duygu ve eylemleri de çalıştıkları örgütleri etkilemektedir. Örgütsel davranış her iki etkiyle de ilgili bir araştırma alanı haline almıştır (Brief ve Weiss, 2002, s. 280). Küreselleşme ile birlikte şirketler arası sınırların kalkması ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak; çalışan yapılarındaki farklılıklar, örgütsel vatandaşlık, örgütsel bağlılık, örgütsel çatışma, örgütsel verimlilik ve üretkenlik gibi kavramlar, alanda araştırılmaya başlanmıştır (Alkan ve Karamustafa, 2018, s. 2).

Örgütsel davranış alanı, günümüzde hızla genişleyen ve önem kazanan bir alan haline almıştır. Örgütsel davranış araştırmaları sonucunda birçok yeni kavram ortaya çıkmıştır. Bu alan, verimlilik için örgütsel güçlenme, dış kaynaklardan yararlanma gibi yenilikler sonucunda çalışan sayısında azalma; teknoloji ile birlikte çalışma yapısının değişmesi gibi durumların ortaya çıkması; insan kaynaklarına verilen önemin artması; işletmelerin artan küreselleşme ve rekabet ile fırsat ve tehditleri sunan iş gücündeki artan çeşitliliği gibi konuları kapsayan bir araştırma alanı haline gelmiştir (Riggio, 2016, s. 15). Son yıllarda, çalışanların örgütlerine olumlu katkılarına inceleyen çalışmaların yanında mobbing, işten ayrılma niyeti, iş tatminsizliği, örgütsel sapma, işten kaytarma ve örgütsel çatışma gibi olumsuz etkiyi vurgulayan araştırmalara da bir yönelim olduğu görülmektedir (Kızıldağ ve Özkara, 2016, s. 614).

Bu bibliyometrik araştırmada da, Türkiye'de 2013-2019 yılları arasında düzenlenen Örgütsel Davranış Kongrelerinde (ÖDK) sunulan bildirilerden yola çıkılarak;

1. Örgütsel davranış alanının yöneldiği araştırma konuları nelerdir?

2. Örgütsel davranış alanında tercih edilen yazar sayısı, kullanılan yöntem ve analiz, veri toplama aracı, örneklem türü ve sayısı nasıldır?

Sorularına cevap aranmıştır. Böylelikle Örgütsel Davranış Kongrelerinde (ÖDK) sunulan bildirilerin seyri, yönelimi ve gelişimi hakkında sürecin takip edilmesi adına literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2. Literatür taraması

Örgütsel davranış alanındaki araştırmaların yapısı, yöntemleri ve daha çok hangi konular üzerine araştırma yapıldığını anlamaya yönelik birçok çalışma bulunmaktadır. Erdem (2009), ulusal yönetim ve organizasyon kongre bildirilerini inceleyerek ülkemizdeki örgütsel davranış yazınındaki niş alanların belirlenmesi ile ilgili yapmış olduğu çalışmada; kültür, liderlik, bağlılık ve mobbing temalarının en fazla tercih edilen temalar olduğu sonucuna ulaşmıştır. Kızıldağ ve Özkara (2016), yine ulusal yönetim ve organizasyon kongrelerindeki bildirilerden hareketle 1993-2014 yılları arasında Türkiye'deki örgütsel davranış literatürünün yönelimini incelemişlerdir. Araştırma sonuçlarında konuyla alakalı bildiri sayılarının yıllara göre arttığı, temalar açısından incelendiğinde yabancı literatür

konularının belirleyici olduğu, nicel çalışmaların yoğunlukta olduğu, son dönemlerde nitel araştırmalara önem verildiği ve en çok çalışılan ilk beş temanın; örgütsel bağlılık, liderlik, olumsuz davranışlar, iş tatmini, örgüt kültürü ve örgüt iklimi olduğunu aktarmıştır. Akyol ve Akçay (2015)'in Sosyal Bilimler ve Eğitim Bilimleri Enstitülerinde örgütsel davranış alanında 2000-2010 yılları arasında yapılan lisansüstü tezleri incelediği araştırma, bir diğer çalışmadır. Araştırma sonuçlarına göre, örgütsel davranış alanında en fazla yüksek lisans çalışması 366 teze liderlik, 311 tez ile iş tatmini konularında; en az çalışma ise 5 tez ile örgüt gelişimi ve 8 tez ile örgütsel girişimcilik konularında yapılmıştır. Benzer bir çalışmayı, Coşkun ve Tabak (2017), 1995-2015 yılları arasında yazılan ve içinde örgütsel davranış anahtar kelimesi geçen 325 yüksek lisans ve doktora tezini inceledikleri araştırma ile yapmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre, bu alanda çalışılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin, 164 tez ile en fazla işletme anabilim dalında ve ardından 16 tez ile eğitim bilimleri anabilim dalında olduğu görülmektedir. Anahtar kelimelerinin incelemesine göre, örgütsel davranış, örgütsel bağlılık, örgütsel adalet, örgütsel vatandaşlık davranışı anahtar kelimeleri üzerinde yoğunlaştığını tespit etmişlerdir. Bu alanlarda çalışanların da; performans, davranış, iş doyumu, liderlik, örgüt kültürü, örgütsel tutum, işten ayrılma, rol belirsizliği, bağlılık, kişilik özellikleri, psikolojik sermaye gibi erken dönem konularına ağırlık verdikleri görülmüştür.

Gümüş ve Yeksan (2019)'in, 2010-2018 yılları arasında ulusal turizm kongreleri bildiri kitaplarında örgütsel davranış alanında yapılan çalışmaları inceledikleri araştırmaları, örgütsel davranış ile ilgili bir başka çalışmadır. Bu yıllar arasında yapılan 873 bildirin 113 adedinin örgütsel davranış konularıyla ilgili olduğu ve bu alanda sırasıyla en çok çalışılan konuların; iş tatmini, örgütsel bağlılık ve örgütsel sessizlik konuları olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Yoğunlukla otel işletmelerinin örneklemi oluşturduğu çalışmalarda en çok nicel-anket araştırma yönteminin uygulandığı araştırmanın bir diğer sonucudur. Yine duygusal tükenmişlik, işten ayrılma niyeti, liderlik davranışları, örgütsel adalet, örgütsel vatandaşlık davranışı ve iş performansı gibi konular, çalışmalarda karşılaşılan diğer konulardır.

Vogel (2014) kamu yönetimi ve örgütsel çalışmaları bibliyometrik analiz ile incelediği araştırmasında 2000-2010 yılları arasında bu alanlardaki Avrupa ve Kuzey Amerika'da bulunan 16 dergiden alınan atıf verilerinden yararlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, kamu yönetimi akademisyenlerinin araştırmalarına ilişkin bulgularını kamu yönetimi dışındaki genel dergilerde yayınlamalarının bilinirlik açısından önemli olduğu ve örgütsel alandaki dergilerin daha prestijli olarak kabul edilmesinin, kamu yönetimi akademisyenlerini bu alandaki çalışmalara katkıda bulunmalarını teşvik ettiğinden bahsedilmiştir. Ayrıca örgütsel alandaki çalışmalar ile karşılaştırıldığında, kamu yönetimi araştırmalarında özgünlük ve tasarım yönünün güçlü olmasından ve bu anlamda yönetim ve organizasyon alanında eksik olarak görünen kısımlara önemli katkısı olacağından söz edilmiştir.

Danvila-del-Valle vd. (2019), insan kaynakları eğitimi ile ilgili yapılan makalelerin bibliyometrik analizi üzerine yaptıkları araştırmalarında 1975-2016 yılları arasında yayınlanan 900'den fazla makaleyi incelemişlerdir. Yapılan analiz sonucunda insan kaynakları yönetimi ile rekabet avantajı sağlamayı amaçlayan işletmelerin bu alanda eğitimlere ağırlık vermesi gerektiğini vurgulamışlardır. İncelenen makalelerde eğitimin, insan kaynakları performansı açısından sonuç üretebilecek kilit unsurlardan birisi olduğu ortaya çıkmıştır. İnsan sermayesine yatırım yapmanın olumlu etkilerinin yapılan çalışmalarda ortak bir unsur olduğu tespit edilmiştir.

Bu çalışmada da ÖDK'lerinde sıklıkla kullanılan yöntemlerin yanında zamanla hangi konulara yönelme olduğu gibi temel bibliyometrik göstergeler bütünsel bir yaklaşım ile incelenmiştir.

3. Yöntem

Çalışmanın bu bölümünde araştırma yöntemi, evreni, veri toplama araçları ve analizine ait bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırma yöntemi

Bu çalışmada, 2013-2019 yılları arasında yapılan Örgütsel Davranış Kongrelerinde sunulmuş bildiriler üzerinden temel bibliyometrik göstergelere göre inceleme yapılmıştır. Bilindiği üzere bibliyometrik analizler, belgelerin veya yayınların çeşitli niteliklerinin matematiksel ve istatistiksel yöntemler kullanılarak analiz edilmesi ile bilimsel açıdan çeşitli bulgular elde edilmesine olanak

sağlamaktadır (Al ve Çoştur, 2007, s. 144, Diodato ve Brooks, 1996). Bibliyometrik analiz, inceleme yapılan yazında öne çıkan kavramların, terimlerin, konuların ve araştırmacıların hangi teknikleri kullandıklarının bilinmesini, bir nevi alanın verimliliğinin ölçülmesini sağlar.

3.2. Veri seti

Veri seti olarak bu araştırmada, 2013-2019 yılları arasında yapılan tüm Örgütsel Davranış Kongrelerinde yayımlanmış 690 bildiri incelemeye alınmıştır. Çalışmada veriler ikincil veriler olan Örgütsel Davranış Kongre bildiri kitapları kullanılarak elde edilmiştir. 7 kongrede yer alan bildiriler analize tabi tutulmuştur.

3.3. Verilerin toplanması ve analizi

Bildiriler aşağıdaki başlıklar altında incelenmiştir;

- Kongrelerde yıllara göre yayımlanmış bildiri sayıları,
- Yazar sayıları,
- Anahtar kelimeler,
- Araştırma yaklaşımları,
- Veri toplama yöntemleri,
- Kullanılan analizler,
- Örneklem türü,
- Örneklem sayısı açısından tetkik edilmiştir.

Çalışma kapsamındaki veriler excell ve maxqda programları kullanılarak analiz edilmiş ve görselleştirilmiştir. Yapılan bu çalışma ile Örgütsel Davranış Kongrelerinde sunulmuş olan bildirilerin bibliyometrik yapısı ortaya konularak yeni yapılacak olan çalışmalara yol gösterici olması amaçlanmıştır.

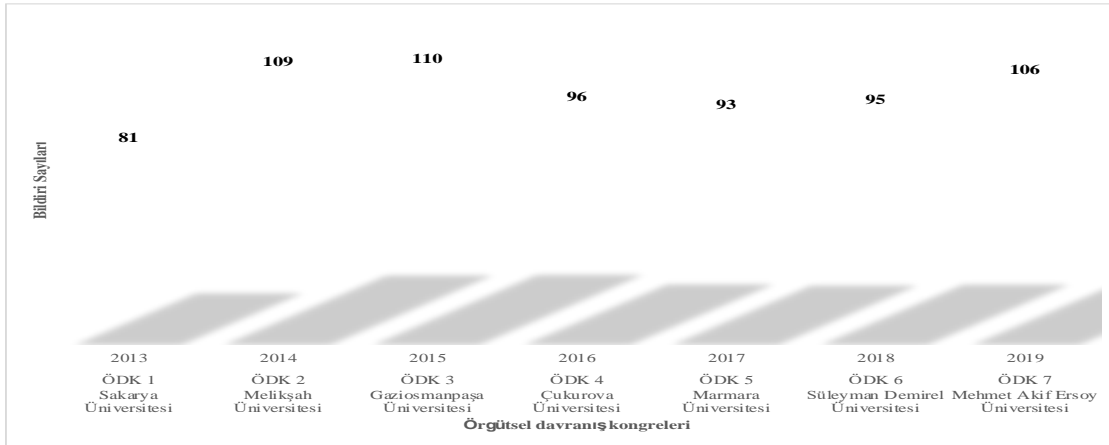
4. Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, Örgütsel Davranış Kongresinin başladığı 2013 yılından 2019 yılına kadarki kongrelerde yer alan bildirilerin sayıları, yazar sayıları, anahtar kelimeler, kullanılan yaklaşım, veri toplama araçları ve analizler, tercih edilen örneklem türü ve sayılarına ait analiz sonuçları yer almaktadır.

4.1. Yıllara göre yayımlanmış bildiri sayıları

Örgütsel Davranış Kongrelerinde yayınlanmış bildirilerin yıllara göre dağılımı, Grafik 1'de verilmiştir.

Grafik 1. Yıllara Göre Yayımlanmış Bildiri Sayıları

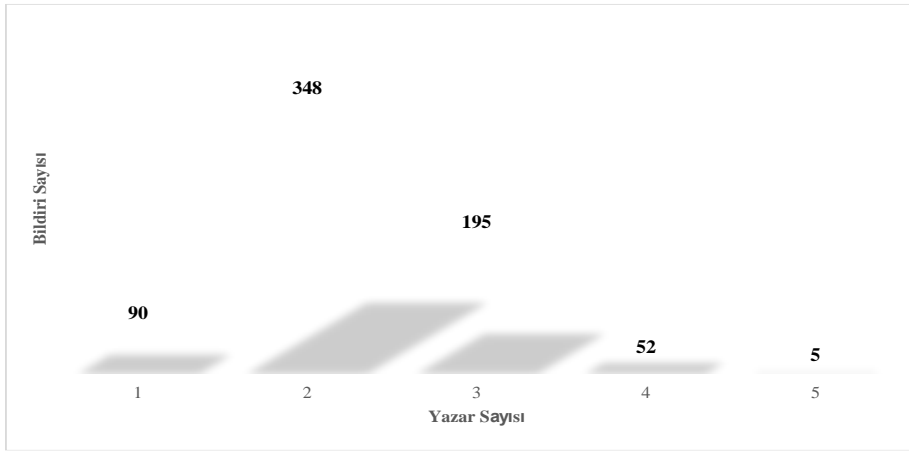

7 senedir gerçekleştirilen Örgütsel Davranış Kongrelerindeki bildiri sayılarının ortalama olarak yaklaşık 98 bildiri olduğu görülmektedir. En fazla bildiri sayısının 110 bildiri ile Gaziosmanpaşa Üniversitesi ev sahipliğinde gerçekleştirilen 3. Örgütsel Davranış Kongresi (ÖDK) olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla 109 bildiri ile Melikşah Üniversitesi'nde gerçekleştirilen 2. ÖDK, 106 bildiri ile Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nde gerçekleştirilen 7. ÖDK, 96 bildiri ile Çukurova Üniversitesi'nde gerçekleştirilen 4. ÖDK, 95 bildiri ile Süleyman Demirel Üniversitesi'nde gerçekleştirilen 6. ÖDK, 93 bildiri ile Marmara Üniversitesi'nde gerçekleştirilen 5. ÖDK ve 81 bildiri ile Sakarya Üniversitesi'nde gerçekleştirilen 1. ÖDK takip etmektedir.

4.2. Yazar sayılarına göre bildiri sayıları

İnceleme kapsamındaki bildirilerde, yazar sayılarının dağılımı, Grafik 2'de verilmiştir.

Grafik 2. Yazar Sayılarına Göre Bildiri Sayıları

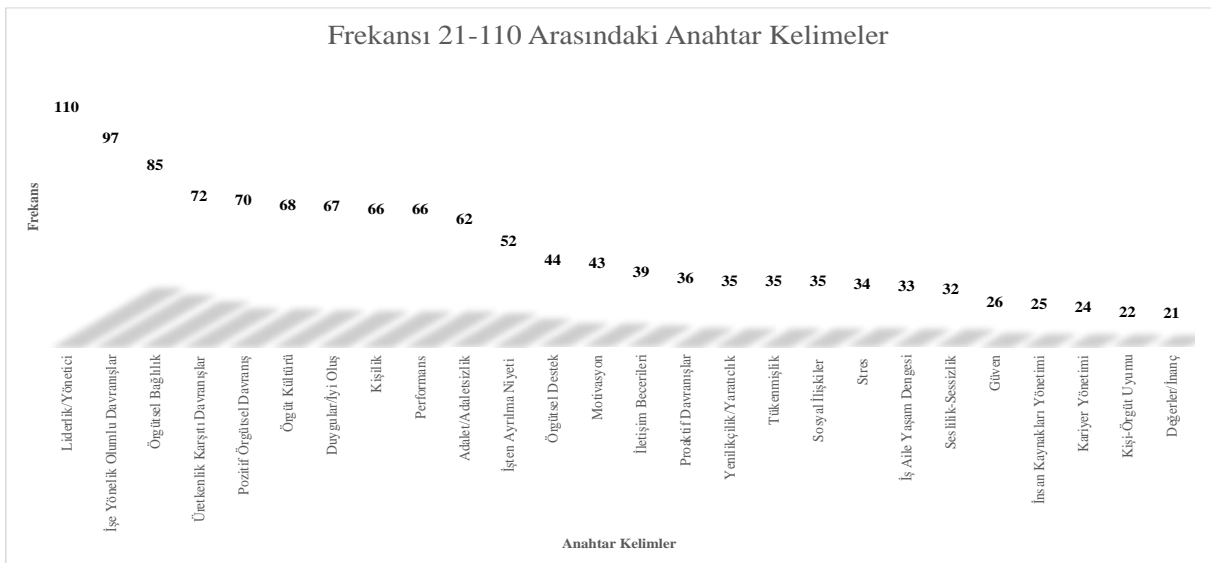

Yapılan incelemede Örgütsel Davranış Kongrelerinde sırasıyla en fazla 348 bildiriyle 2; 195 bildiri ile 3 yazarlı çalışmaların yer aldığı görülmektedir. 90 çalışmanın 1 yazarlı, 52 çalışmanın 4 yazarlı ve sadece 5 çalışmanın 5 yazarlı olduğu belirlenmiştir.

4.3. Anahtar Kelime Analizi

Bildirilerde kullanılan anahtar kelimelerin frekans dağılımına ilişkin grafikler aşağıdaki gibidir.

Grafik 3. Frekansı 21-110 Arasındaki Anahtar Kelimeler

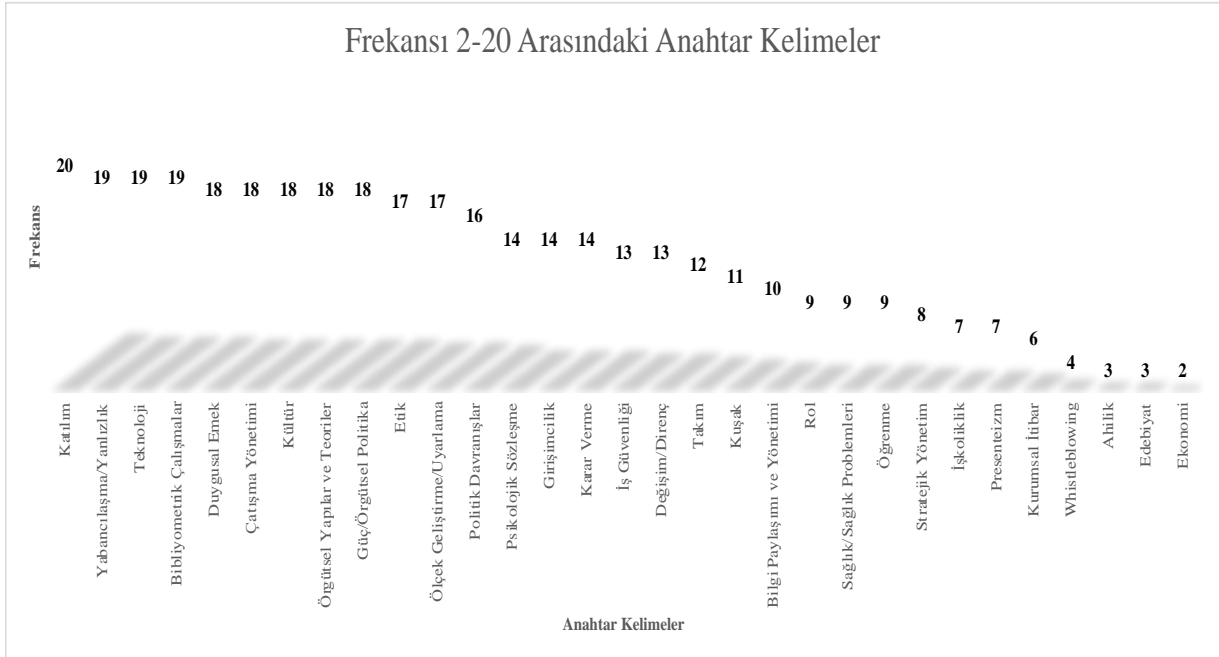
Örgütsel Davranış Kongrelerinde anahtar kelime kullanımını sıklığı 21-110 arasındaki olanlara bakıldığında en sık çalışılan ilk 10 konu sırasıyla; liderlik/yöneticilik (f= 110), işe yönelik olumlu davranışlar (f= 97), örgütsel bağlılık (f=85), üretkenlik karşıtı davranışlar (f=72), pozitif örgütsel davranış (f=70), örgüt kültürü (f=68), duygusal iyi oluş (f=67), kişilik (f=66), performans (f=66), adalet/adaletsizliktir (f=62).

İşten ayrılma niyeti (f=52), örgütsel destek (f=44), motivasyon (f=43), iletişim becerileri (f=39), proaktif davranışlar (f=36), yenilikçilik/yaratıcılık (f=35), tükenmişlik (f=35), sosyal ilişkiler (f=35), stres (f=34), iş-aile yaşam dengesi (f=33), seslilik/sessizlik (f=32) konuları da öne çıkanlar arasındadır. Anahtar kelime kullanımına ilişkin kelime bulutunu, Şekil 1’de görmek mümkündür.

Şekil 1. Frekansı 21-110 Arasındaki Anahtar Kelimelere Ait Kelime Bulutu

Grafik 4. Frekansı 2-20 Arasındaki Anahtar Kelimeler

Örgütsel Davranış Kongrelerinde daha az sıklıkla (2-20) kullanılan anahtar kelimelere bakıldığında; en az çalışılan ilk 10 konunun sırasıyla; ekonomi (f=2), edebiyat (f=3), ahilik (f=3), whistleblowing (f=4), kurumsal itibar (f=6), presenteizm (f=7), işkoliklik (f=7), stratejik yönetim (f=8), öğrenme (f=9) ve sağlık/sağlık problemleri (f=9) olduğu görülmektedir. En az kullanılan anahtar kelimelere ait kelime bulutu, Şekil 2’de verilmiştir.

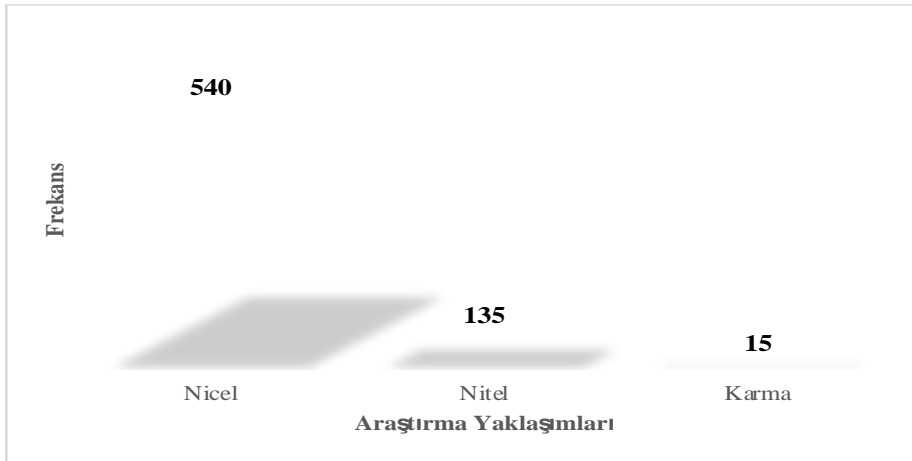
Şekil 2. Frekansı 2-20 Arasındaki Anahtar Kelimelere Ait Kelime Bulutu

4.4. Bildirilerde kullanılan araştırma yaklaşımları

Örgütsel Davranış Kongrelerinde kullanılan araştırma yaklaşımlarına ait frekans bilgileri Grafik 5’te verilmiştir.

Grafik 5. Bildirilerde Kullanılan Araştırma Yaklaşımları

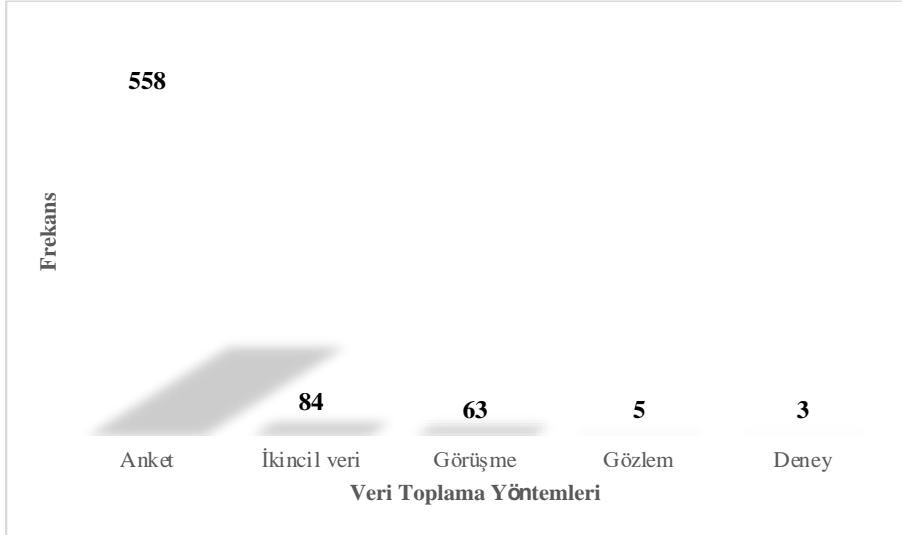

Bibliyometrik inceleme kapsamındaki çalışmaların çok önemli bir kısmında, nicel araştırma yaklaşımı, yani kantitatif yaklaşımın tercih edildiği görülmektedir. Toplam 690 bildirinin 540 tanesi, nicel; 135 tanesi, nitel ve sadece 15 tanesi, karma araştırma yaklaşımına göre tasarlanmıştır.

4.5. Bildirilerde Kullanılan Veri Toplama Yöntemleri

Yapılan incelemede dikkat çeken önemli bir konu, araştırmalarda veri toplama yöntemi olarak çoğunlukla anket yönteminin kullanılmış olmasıdır. Bildirilerde benimsenen veri toplama tekniklerine dair bilgileri Grafik 6'da görmek mümkündür.

Grafik 6. Bildirilerde Kullanılan Veri Toplama Yöntemleri

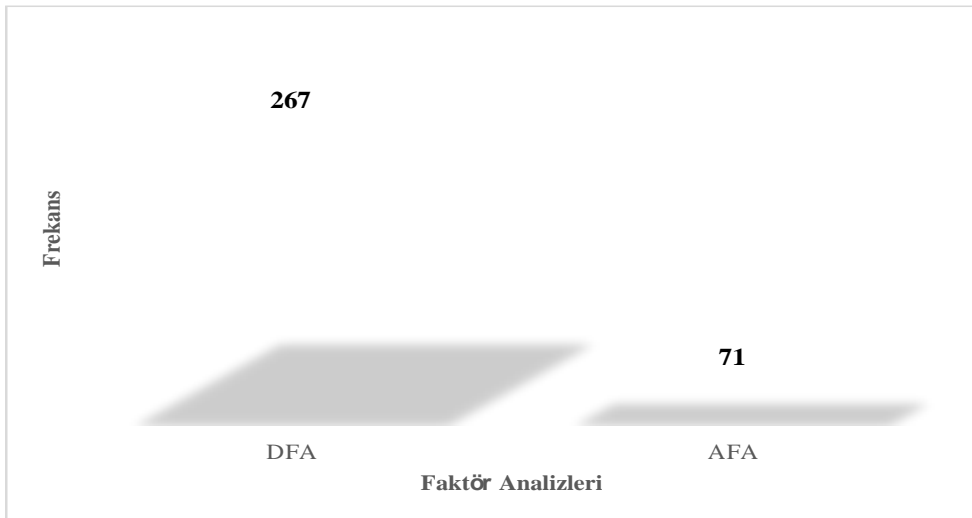

Bildirilerde kullanılan veri toplama yöntemlerine bakıldığında, yalnızca 3 araştırmada deney, 5 araştırmada ise gözlem yönteminin kullanıldığı görülmektedir. Araştırmalarda çoğunlukla anket yöntemi tercih edilmiştir. İkincil veriler üzerinden yapılan araştırmaların sayısının 84, görüşme tekniği ile yapılan araştırmaların sayısının ise 63 olduğu görülmektedir.

4.6. Bildirilerde kullanılan analizler

İnceleme kapsamındaki bildirilerde faktör analizlerine ilişkin bulgular Grafik 7'de verilmiştir.

Grafik 7. Faktör Analizleri

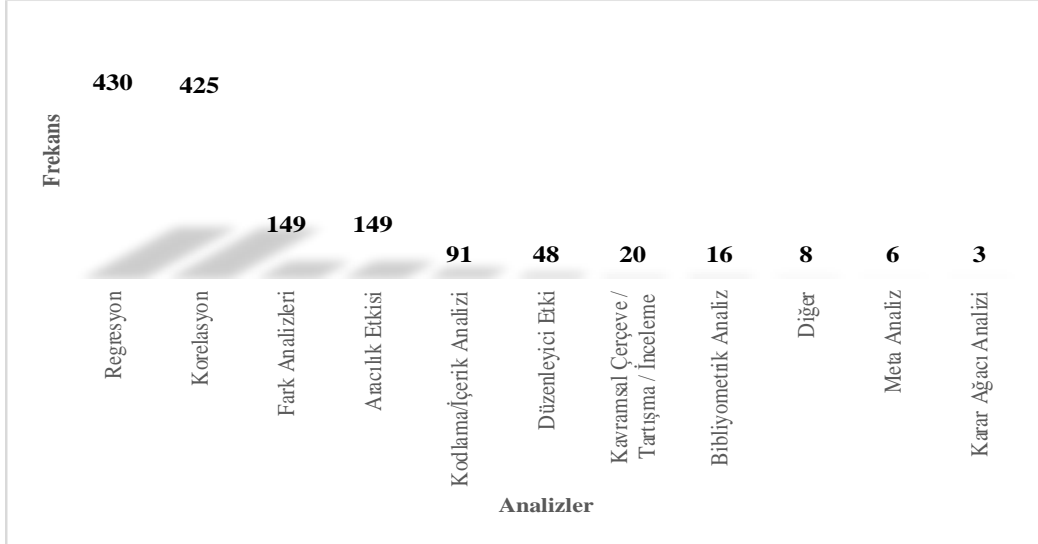

Geçerliliğe ilişkin analizler açısından bildiriler incelendiğinde, geçerlik analizi yapıldığını belirten toplam 338 bildiriye rastlanmıştır. Bunlardan 267 tanesinde Lisrel ya da AMOS gibi programlar kullanarak “Doğrulayıcı Faktör Analizi” yapılmıştır. 71 çalışmada ise ölçeklerin geçerliğini test edebilmek için “Açımlayıcı Faktör Analizi” yapıldığı görülmektedir.

Örgütsel Davranış Kongrelerinde tercih edilen analizler, Grafik 8’de görülebilir.

Grafik 8. Bildirilerde Kullanılan Analizler

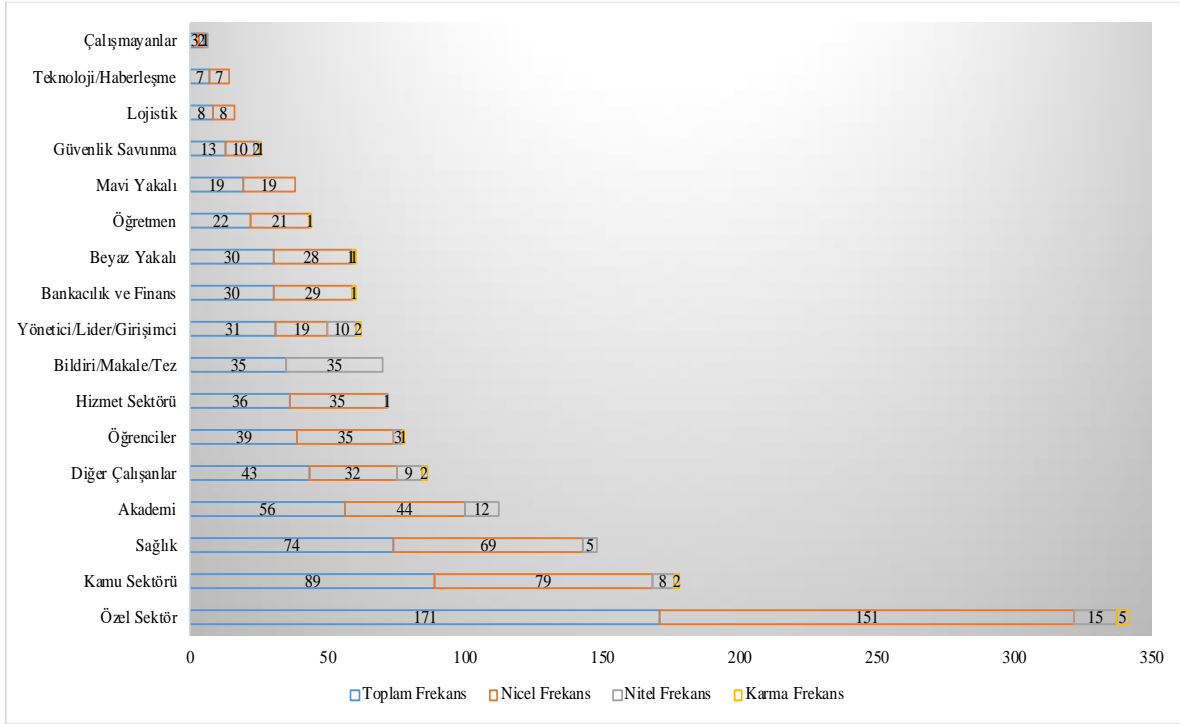
Tüm nicel araştırmalarda özellikle demografik değişkenlere ilişkin ortalama, standart sapma ve frekans analizi gibi tanımlayıcı istatistiklerin kullanıldığı görülmektedir. Bu tanımlayıcı analizler dışarıda tutulduğunda araştırma soruları ya da hipotez testleri için en çok kullanılan analiz tekniklerinin hangileri olduğuna değinilecek olunursa, daha çok değişkenler arasındaki etki ve ilişki testleri için 430 araştırmada basit, çoklu, hiyerarşik veya lojistik olmak üzere çeşitli regresyon ve 425 araştırmada korelasyon analizlerinin kullanıldığı görülmektedir. Bunun dışında 149’ar araştırmada genellikle yaş, cinsiyet, eğitim, unvan gibi demografik değişkenler ile araştırılan değişken arasındaki ilişkiyi tespit etmek için t-testi veya Anova analizi gibi fark analizleri ve aracılık etkilerinin kullanıldığı görülmektedir. 91 araştırma ile nitel araştırmalarda kullanılan kodlama/içerik analizleri dikkat çekmektedir. 48 araştırmada düzenleyici etki analizi, 20 araştırmada kavramsal çerçeve/tartışma ve inceleme, 16 araştırmada bibliyometrik analiz kullanılmıştır. Sadece 6 araştırmada meta analiz tekniği kullanılırken, 3 araştırmada karar ağacı analizi tekniğinin kullanıldığı görülmektedir.

4.7. Bildirilerde kullanılan örneklem türleri

İnceleme kapsamında tercih edilen örneklem türlerinin kullanılan araştırma yaklaşımına göre dağılımı, Grafik 9’da gösterilmiştir.

Bildirilerde en çok kullanılan örneklem türleri sırasıyla; özel sektör, kamu sektörü, sağlık, akademi, öğrenciler, hizmet sektörü, yöneticiler/girişimciler, bankacılık ve finans çalışanları, beyaz yakalılar, öğretmenler, mavi yakalılar, güvenlik ve savunma sanayi çalışanları, lojistik çalışanları, teknoloji-haberleşme çalışanları ve çalışmayanlar üzerinde yapıldığı görülmüştür. Çalışmaların bazılarında örneklem seçimi olarak sektör ya da meslek grubu belirtilmemiştir. Hangi sektörde yapıldığı belli olmayan toplam 43 örneklem türü diğer grubunda değerlendirilmiştir. Yine örneklem türü olarak bildiri, makale ve tezi tercih eden çalışmalar da vardır. Bu çalışmalar, 19 nicel, 10 nitel ve 2 karma yöntem olmak üzere toplam 31 tanedir.

Grafik 9. Bildirilerde Kullanılan Örneklem Türleri

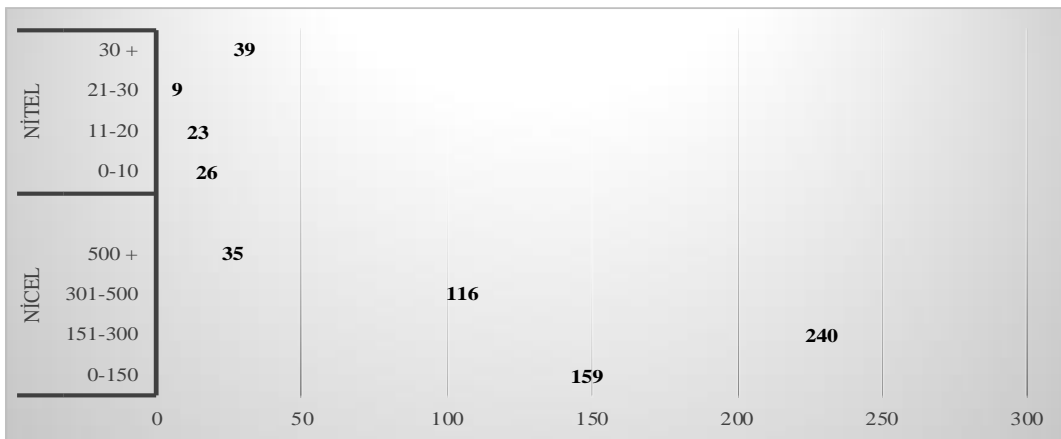

İnceleme kapsamındaki bildirilerin çoğu (171) özel sektör çalışanlarını örneklem olarak tercih etmiştir. Bu çalışmaların 151 tanesi nicel, 15 tanesi nitel ve sadece 5 tanesi karma yöntem ile yapılan çalışmalardır. Bildirilerin 89 tanesinin örnekleme, kamu sektörü çalışanlarıdır. Bunu 74 örnekleme sağlık çalışanları, 56 örnekleme akademisyenler, 39 örnekleme öğrenciler ve 36 örnekleme hizmet sektörü çalışanları izlemektedir. Toplam 31 araştırma örnekleme, yönetici/girişimcilerden oluşmaktadır. Örneklem olarak kullanılan bir diğer grup ise 30'ar örnekleme ile bankacılık/finans ve beyaz yakalı çalışanlardır. Toplam 22 çalışmada, öğretmenler örneklem olarak seçilmiştir. 19 çalışmanın mavi yakalılar üzerine yürütüldüğü görülmüştür. 13 çalışmada güvenlik/savunma sektörü çalışanları örneklem olarak tercih edilirken bu sayı lojistik, teknoloji/haberleşme sektörleri ve çalışmayanlarda sırasıyla; 8, 7 ve 3'tür.

4.8. Bildirilerde kullanılan örneklem sayıları

Grafik 9'dan yararlanılarak oluşturulan ve incelemeye konu olan araştırma kapsamındaki bildirilerde nitel ve nicel yaklaşımlara göre tercih edilen örneklem sayıları, Grafik 10'daki gibidir.

Grafik 10. Bildirilerde Kullanılan Örneklem Sayıları

Örgütsel Davranış Kongrelerinde sunulan araştırmalarda, örneklem sayılarına bakıldığında örneklem sayıları genel olarak nitel araştırmalarda 0 ile 30 arasında, nicel araştırmalarda ise 0-500 arasında seyretmektedir. Nicel yöntemi kullanan 240 araştırma, 151-300; 159 araştırma, 0-150 ve 116 araştırma, 301-500 arasında örneklem sayısına sahiptir. Sadece 35 araştırma, 500'ün üzerinde örneklem sayısını tercih etmiştir. Nitel yöntemi kullanan 39 araştırma, 30 üstü; 26 araştırma, 0-10; 23 araştırma, 11-20 ve 9 araştırma 21-30 arasında örneklem kullanmıştır. 30 üstü örneklem sayısına sahip araştırma sayısının fazla olmasının sebebi bibliyometrik çalışmalara olan ilginin arttığını göstermektedir.

5. Sonuç, tartışma ve öneriler

Yönetim ve Organizasyon bilim dalının önemli alanlarından birisi olan Örgütsel Davranış alanı çoğunlukla davranışsal araştırmaları içermektedir. İşte bu alanda ulusal ve uluslararası arenada çalışan akademisyenleri, araştırmacıları buluşturmak, etkileşim sağlamak ve bilgi paylaşımına katkıda bulunulması amacı ile 2013 yılından günümüze kadar düzenli olarak Örgütsel Davranış Kongreleri düzenlenmektedir. Bu amaçla çalışmada, örgütsel davranış alanındaki konuların yıllar itibari ile seyri ve gelişiminin izlenmesi, takip edilmesi amacıyla kongrede yer alan bildiriler bibliyometrik analiz ile incelenmiştir.

Bu çalışmada, 2013-2019 yılları arasında yapılan Örgütsel Davranış Kongrelerinde yer alan 690 bildiri, bibliyometrik açıdan analiz edilmiştir. Yıllara göre bildiri sayılarına bakıldığında en az bildirinin kongrenin ilk düzenlendiği 2013 yılında olduğu, en fazla bildirinin ise kongrenin 3.'sünün düzenlendiği 2015 yılında yayınlandığı tespit edilmiştir. Yıllara göre bildiri sayılarında dalgalanmalar olduğu ve ortalama 98 bildirinin yer aldığı söylenebilir. Kızıldağ ve Özkara (2016) yönetim ve organizasyon kongrelerindeki bildirileri inceledikleri çalışmalarında bildiri sayılarının yıllara göre arttığını tespit etmişlerdir.

İncelenen 690 bildirinin yarısından fazlasının (348) iki yazarlı olduğu görülmüştür. Tek yazarlı 90 bildirinin yer aldığı tespit edilirken; kongrelerde yer alan bildirilerin çoğunluğunu, iki ve üç yazarlı bildiriler oluşturmaktadır.

Kongrelerde yayınlanan bildirilerde sırasıyla en çok “Liderlik/Yönetici”, “İşe Yönelik Olumlu Davranışlar”, Örgütsel Bağlılık”, “Üretkenlik Karşıtı Davranışlar” ve “Pozitif Örgütsel Davranış” anahtar kelimelerinin kullanıldığı, çalışmanın bir diğer bulgusudur. Ayrıca “Ahilik”, “Edebiyat” ve “Ekonomi” kelimelerinin, üç ve daha az kullanılan anahtar kelimeler olduğu tespit edilmiştir. Erdem (2009), ulusal yönetim ve organizasyon kongrelerindeki bildirilerde de kültür, liderlik, bağlılık ve mobbing temalarının en fazla tercih edilen temalar olduğu sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde Kızıldağ ve Özkara (2016) inceledikleri yıllar arasında yayınlanan bildirilerde en çok çalışılan ilk beş temanın; örgütsel bağlılık, liderlik, olumsuz davranışlar, iş tatmini, örgüt kültürü ve örgüt iklimi olduğunu aktarmıştır. Coşkun ve Tabak (2017) örgütsel davranış anahtar kelimesinin kullanıldığı 325 doktora ve yüksek lisans tezini inceledikleri çalışmalarında örgütsel davranış, örgütsel bağlılık, örgütsel adalet, örgütsel vatandaşlık davranışı anahtar kelimeleri üzerinde yoğunlaştığını tespit etmişlerdir

Kullanılan araştırma yöntemleri bakımından bildiriler incelendiğinde, büyük çoğunlukla nicel araştırma yaklaşımının ve veri toplama yöntemi olarak da anket yönteminin kullanıldığı görülmektedir. Yapılan araştırmalarda benzer sonuçların olduğu görülmektedir (Kızıldağ ve Özkara, 2016; Gümüş ve Yeksan, 2019). Nitel araştırma yaklaşımının kullanıldığı bildirilerde, veri toplama yöntemi olarak sırasıyla ikincil veri ve görüşme yöntemlerinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Nicel araştırmaların ağırlıklı olduğu bildirilerde, çoğunlukla etki ve ilişki testleri olan sırasıyla regresyon ve korelasyon analizlerinin kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca 338 bildiride ölçeklerin geçerliliğinin tespiti için çoğunlukla “doğrulayıcı faktör analizi” kullanılırken yalnızca bu bildirilerin 71 tanesinde “açımlayıcı faktör analizinin” kullanıldığı tespit edilmiştir. Buradan yola çıkarak, bildirilerin çoğunluğunda kullanılan ölçeklerin daha önceden güvenilirliği ve geçerliliği ispatlanmış ve araştırmalarda kullanılan değişkenlerden oluştuğu söylenebilir. Nitel araştırmalarda ise çoğunlukla kodlama/içerik analizinin kullanıldığı görülmektedir. Özellikle son yıllarda yapılan çalışmalarda çok değişkenli ilişki ve etkilerin bir arada analizine imkân tanıyan Yapısal Eşitlik Modelleme analizinin kullanıldığı göze çarpmaktadır. Lisrel, AMOS gibi programlar aracılığı ile 46 çalışmada, değişkenler arasındaki ilişki ve etkilerin, bu teknik ile analiz edildiği görülmektedir.

Örgütsel Davranış Kongrelerinde yer alan bildirilerde hem nicel hem de nitel araştırma yöntemleri kullanılarak yapılan araştırmalarda, katılımcıların çoğunluğunu özel sektör çalışanlarının oluşturduğu görülmektedir. Nicel araştırmalarda kamu sektörü çalışanları yine en çok kullanılan örneklem olurken, nitel çalışmalarda ise akademisyenlerin örneklemini oluşturduğu çalışmaların çoğunlukta olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma sonucunda ortaya çıkan önemli sonuçlardan bir tanesi de özellikle nicel çalışmalardaki örneklem sayılarının yüksekliğidir. Nicel araştırma yöntemi kullanılan bildirilerinin (540) 391'inde; 200 ve üstü katılımcıya yer verilmiştir. Nitel araştırmalarda da benzer şekilde örneklem sayısı 30'un üzerinde olan çalışma sayısı çoğunluktadır. Bunun sebebi, bibliyometrik çalışmaların sayısının gün geçtikçe artmasıdır.

Araştırma sonuçlarına göre nicel araştırma yöntemlerinin çoğunlukla kullanıldığı gözlemlense de, özellikle son yıllarda gerçekleştirilen Örgütsel Davranış Kongrelerinde nitel araştırma yaklaşımının yer aldığı çalışmaların arttığı söylenebilir. Bunun yanında son yıllarda yapılan kongrelerde yer alan bildirilerde yazar sayılarının arttığı ortaya çıkmıştır. Bu çalışmanın temel kısıtı olarak yalnızca Örgütsel Davranış Kongrelerinde yer alan bildiriler incelenerek yapılmış olması söylenebilir. Bu alanda yapılan benzer kongrelerde yayınlanan bildirilerden elde edilecek bulgular ile karşılaştırma içeren çalışmaların yapılması ile literatüre katkı sağlanacaktır. Ayrıca kitaplar, tezler, dergiler gibi diğer yayınların incelenmesinin araştırmanın daha kapsamlı haritalarla sonuçlanmasını sağlayacaktır. Uygulanan yöntemlerin çözümünün yalnızca gözlem dönemlerine göre değil, aynı zamanda veri azaltma ve faktör çıkarımı sırasında tanımlanan eşiklere de bağlı olduğu düşünüldüğünde belirli bir görünürlük eşiği altında kalan kısmen araştırmacının vermesi gereken teknik kararların da araştırmanın bir diğer kısıtı olduğu söylenebilir.

Bibliyometrik analiz araştırmasından elde edilen tüm bu sonuçların, başta örgütsel davranış alanı olmak üzere yönetim ve organizasyon alanına katkı sağlayacağı, bundan sonra yapılacak çalışmalarda; konu, içerik ve yöntem belirlenmesinde araştırmacılara yol göstereceği söylenebilmektedir. Son olarak araştırmamızın bu konuda meta-analizler geliştirmek için verimli bir temel sağladığı öngörülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akyol, B., & Akçay, R. (2015). Türkiye'deki örgütsel davranış çalışmalarının analizi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 11 (1), 149-170.
- Al, U., & Coştur, R. (2007). Türk Psikoloji Dergisi'nin bibliyometrik profili. *Türk Kütüphaneciliği*, 21 (2), 142-163.
- Alkan P. D., & Karamustafa, E.Y. (2018, 2-3 Kasım). *Örgütsel davranış literatüründe bir inceleme: 2013-2017 yılları arasında uluslararası hakemli dergilerde yayımlanan makaleler üzerine içerik analizi* [Konferans sunumu]. 6. Örgütsel Davranış Kongresi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta. [http://odk.sdu.edu.tr/uploads/ bildiriler-kitabi-31102018.pdf](http://odk.sdu.edu.tr/uploads/bildiriler-kitabi-31102018.pdf) adresinden edinilmiştir.
- Brief, A. P., & Weiss, H. M. (2002). Organizational behavior: Affect in the workplace. *Annual Review of Psychology*, 53 (1), 279-307.
- Coşkun, H., & Tabak, A. (2017). Örgütsel davranış çalıştığımızda aslında ne çalışıyoruz? Türkiye'de yapılan lisansüstü tezler üzerinden bir değerlendirme. *İş ve İnsan Dergisi*, 4 (2), 101-111.
- Danvila-del-Valle, I., Estévez-Mendoza, C., & Lara, F. J. (2019). Human resources training: A bibliometric analysis. *Journal of Business Research*, 101, 627-636.
- Diodato, V., & Brooks, T. A. (1996). Dictionary of bibliometrics. *Library Quarterly*, 66 (1), 103- 104.
- Erdem, F. (2009). Örgütsel davranış araştırmalarında niş alanlar nasıl belirleniyor? Ulusal yönetim ve organizasyon kongresi yazını üzerine kısa bir değerlendirme. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(1), 65-78.
- Gümüş, A., & Yeksan, Ö. (2019). Ulusal turizm kongrelerinde örgütsel davranış alanında yapılan bildirilerin bibliyometrik analizi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 153-175.
- Kızıldağ, D., & Özkara, B. (2016). Türkiye'de örgütsel davranış araştırmalarındaki yönelimler: Ulusal yönetim ve organizasyon kongresi örneği. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 14 (28), 611-631.
- Riggio, R. E. (2014). *Endüstri ve örgüt psikolojisine giriş*. (Çev. Ed. Belkıs Özkara) Nobel Akademik Yayıncılık. (Orijinal çalışma 2003'de yayımlandı).
- Vogel, R. (2014). What happened to the public organization? A bibliometric analysis of public administration and organization studies. *The American Review of Public Administration*, 44(4), 383-408.